

Даниял кітабы — жүз жетпіс төртінші

Пайғамбарлық пайымдар мен Құдайлық аяндар: Даниялдың көрінісін және оның соңғы күндерге қатысты салдарын түсіну

Jeff Pippenger

2024-04-04

Он үшінші арқылы жүргізілетін соғысқа жүгінгенде, он үштен он бесінші аяттарға дейін бейнеленген осы соғысқа көшпес бұрын, біз осы аяттарға дейін не алып келгенін өзімізге еске саламыз. Оныншы тарауда Даниял өзінің соңғы аянын қабылдайды, әрі сол арқылы ол ішкі де, сыртқы да пайғамбарлық аяндарды түсінетін адам ретінде танылады. «Сөз» деген мағынаны білдіретін еврейше «dabar» сөзі «thing» деп аударылған. Тоғызыншы тарауда Жәбірейіл Даниялға екі мың үш жүз күн туралы аянды түсіндіру үшін келген кезде, еврейше «dabar» сөзі «matter» деп аударылған.

Иә, мен дұғада сөйлеп тұрғанымда, әуелгі аянда көргенім — Жәбірейіл деген кісі — тез ұшып келіп, кешкі құрбандық шалынаратын уақытта маған тиді. Сонда ол маған түсіндіріп, менімен сөйлесіп: «Ей, Даниял, саған даналық пен түсінік беру үшін енді келдім. Сенің жалбарынып сиынуыңның басында-ақ әмір шықты, мен оны саған білдіру үшін келдім; өйткені сен аса сүйіктісің. Сондықтан бұл сөзді ұғып, аянды түсін»,— деді. Даниял 9:21–23.

Ғабриел Даниялға «істі ұғып, аянды пайымда» деген кезде, еврей тіліндегі «biyn» сөзі «ұғу» деп те, сондай-ақ «пайымдау» деп те аударылған. Бұл сөз ой арқылы ажырату дегенді білдіреді. Ғабриел Даниялға «іс» деп аударылған «dabar» мен «аян» деп аударылған «mareh» арасында ойша айырмашылық жасауды білдірді. Ғабриел Даниялға екі мың үш жүз жыл жөніндегі пайғамбарлыққа қатысты беріп отырған түсіндірмені ұғыну үшін, Даниял «іс» ретінде берілген пайғамбарлық аян мен «mareh» пайғамбарлық аянының арасындағы айырманы тануға тиіс еді. «Іс», яғни «dabar», «сөз» дегенді білдіреді және пайғамбарлықтың сыртқы желісін бейнелейді, ал «mareh» аяны пайғамбарлықтың ішкі желісін бейнелейді.

Даниял кітабының оныншы тарауында пайғамбарлықты зерттеушіге ашылатын алғашқы ақиқат мынау: Даниял соңғы күндерде пайғамбарлықтың ішкі де, сыртқы да желілерін түсінетін Құдай халқын бейнелейді.

Парсы патшасы Кирдің үшінші жылында Белтешазар деп аталатын Даниялға бір нәрсе ашылды; және ол нәрсе шын еді, бірақ белгіленген мерзім ұзақ болатын; әрі ол сол нәрсені түсінді, және аянды ұғынды. Даниял 10:1.

«Нәрсе» — еврей тіліндегі «dabar» сөзі, ал «аян» — «mareh» аяны. Даниел пайғамбар ретінде Құдайдың ақырғы күндердегі халқын бейнелейді; оның кемел орындалуы — жүз қырық төрт мың. Кирдің үшінші жылы Даниелді 1989 жылы ақырзаман уақытында басталған реформалар желісіне орналастырады. 1989 жылдан Америка Құрама Штаттарында жуық арада келетін жексенбілік заңға дейінгі тарихты білдіретін «сол

күндерде» Даниел үш апта бойы қайғырды. Жүз қырық төрт мыңның реформалар желісінде бұл қайғыру кезеңі Аян кітабының он бірінші тарауындағы екі куәгердің көшеде өлі жатқан үш жарым күнін белгілейді. Сондай-ақ Иеміз айқышқа шегеленген, Содом мен Мысыр деп аталатын сол ұлы қаланың көшесі — Езекиелдің өлі, кураған сүйектер аңғары да болып табылады.

Оныншы тарауда Даниял Мәсіхтің бейнесіне өзгертіледі және Даниял көрген аянды Ғабриел түсіндірмес бұрын, оған алдын ала үш рет қол тигізіледі. Бұл аян сиынушылардың екі тобының бөлінуін туғызды. Мәңгілік Ізгі хабар әрқашан сиынушылардың екі тобын туғызады. Даниял аяннан қорқып қашқан топқа қарама-қарсы, жүз қырық төрт мың ретінде бейнеленген сиынушылар тобын білдірді.

Оныншы тарауға дейін Ғабриел Даниялға аянды түсіндіріп беру үшін үш рет келді. Ол жетінші және сегізінші тараулардағы аяндарды түсіндірді; бұл аяндар Киелі кітап пайғамбарлығындағы патшалықтарды олардың саяси көрінісінде де (жетінші тарау), діни көрінісінде де (сегізінші тарау) бейнелеп көрсетті. Содан кейін тоғызыншы тарауда Ғабриел екі мың үш жүз жылдық пайғамбарлықты түсіндірді. Ғабриел оныншы тарауда тоғызыншы тарауда аяқталмай қалған түсіндірмені аяқтау үшін және екі түрлі құлшылық етушілер тобын тудырған аянның түсіндірмесін Даниялға беру үшін келеді. Әуелі Ғабриел он төртінші аятта Даниялға аянның жалпы шолуын береді.

Енді мен саған соңғы күндері сенің халқыңның басына не түсетінін ұқтырмақ болып келдім; өйткені аян әлі көп күндерге арналған. Даниял 10:14.

Екі түрлі ғибадат етушілер тобын тудырған Мәсіхтің аяны Құдай халқының соңғы күндерде басынан кешіретіндерін бейнелейді. Жетінші және сегізінші тараулардың түсіндірмесі, тиісінше, жыртқыш аңдар мен қасиетті орын жануарлары арқылы көрсетілген Інжіл пайғамбарлығындағы патшалықтардың көтерілуі мен құлауымен бейнеленген тарихтың түсіндірмесі болды. Тоғызыншы тараудың түсіндірмесі екі мың үш жүз жылдық пайғамбарлық аясында берілген әртүрлі пайғамбарлық кезеңдердің егжей-тегжейлі жіктелімі болды. Оныншы тараудағы ұлықталған Мәсіхтің аяны қандай да бір түрде Құдай халқының соңғы күндерде басынан кешіретіндерін бейнелейді. Жебірейіл ұлықталған Мәсіхтің аянының түсіндірмесі болып табылатын тарихтың егжей-тегжейлі сұлбасын бастамас бұрын, Даниялға бұл түсіндірменің нені білдіретінін оған бұған дейін-ақ айтып қойғанын еске салады.

Сонда ол: «Менің саған не үшін келгенімді білесің бе? Енді мен Парсы әміршісімен соғысу үшін қайта ораламын; ал мен шығып кеткенімде, міне, Грекия әміршісі келеді», — деді. Даниял 10:20.

Ғабриел Даниялға он төртінші аятта айтқанын еске салады: ол Құдай халқының соңғы күндерде басынан өтетін жайттарды Даниялға ұқтыру үшін келген еді, әрі ол Даниялдан пайғамбарлық тарихтың төменде берілетін баяндалуын сол контексте қабылдауын күткен. Даниял жоқтай бастаған алғашқы күннен-ақ белгілі бір түсінікке ие болуды іздеп жүрген еді.

Сонда ол маған былай деді: «Қорықпа, Даниял; өйткені сен жүрегінді түсінуге және Құдайыңның алдында өзінді төмендетуге арнаған алғашқы күннен бастап сөздерің естілді, мен сенің сөздерің үшін келдім. Бірақ Парсы патшалығының әміршісі маған жиырма бір күн қарсы тұрды; алайда, міне, бас әміршілердің бірі Михаил маған көмектесуге келді; сондықтан мен сол жерде, Парсы патшаларының қасында, қалдым». Даниял 10:12, 13.

Даниялдың үш апта бойы аза тұтуынан кейін, ол Патмоста Жохан көрген Мәсіхтің көрінісімен пайғамбарлық тұрғыдан сәйкес келген Мәсіхтің көрінісін көрді.

«Даниялға Құдай Ұлының Өзі көрінді. Бұл сипаттама Мәсіх Жоханға Патмос аралында ашылған кезде берілген сипаттамаға ұқсас. Енді Иеміз Даниялға ақырғы күндерде не болатынын үйрету үшін тағы бір көктегі хабаршымен бірге келеді. Бұл білім дүниенің ақыры жеткен біздер үшін Даниялға беріліп, шабыт арқылы жазылып қалдырылды.

«Әлемнің Құтқарушысы ашқан ұлы ақиқаттар жасырын қазынаны іздегендей шындықты іздейтіндер үшін арналған. Даниял қартайған кісі еді. Оның өмірі пұтқа табынушы сарайының арбауына толы ортада өтті, ойы ұлы империяның істерімен шырмалды; алайда ол осының бәрінен бас тартып, Құдайдың алдында жанын азаптап, Ең Жоғарының мақсаттарын тануды іздейді. Оның жалбарынуларына жауап ретінде, соңғы күндерде өмір сүретіндер үшін көктегі сарайлардан нұр берілді. Ендеше, бізге Көктен жеткізілген ақиқаттарды ұғыну үшін түсінігімізді ашсын деп, Құдайды қандай зор ынтамен іздеуіміз керек.»

«Мен, Даниял, аянды жалғыз өзім көрдім; менімен бірге болған адамдар аянды көрген жоқ; бірақ оларға қатты қалтырау түсіп, тығылу үшін қашып кетті.... Менде еш күш қалмады; өйткені менің көркемдігім өзімнің ішімде бұзылуға айналды, әрі менде күш сақталмады». Шын мәнінде киелі етілген әрбір жанның басынан өтетін тәжірибе осындай болмақ. Олар Мәсіхтің ұлылығы, даңқы және кемелдігі туралы неғұрлым айқынырақ түсінік алған сайын, өз әлсіздігі мен жетілмегендігін де соғұрлым анығырақ көреді. Олар өздерін күнәсіз сипатқа иеміз деп айтуға ешбір бейім болмайды; өздерінде дұрыс әрі көркем болып көрінген нәрсе, Мәсіхтің тазалығы мен даңқымен салыстырғанда, тек лайықсыз әрі бұзылғыш болып көрінеді. Адамдар Құдайдан бөлініп, Мәсіх туралы түсініктері өте көмескі болған кезде ғана: «Мен күнәсізбін; мен киелі етілдім»,— дейді.

Содан кейін Жәбірейіл пайғамбарға көрініп, оған былай тіл қатты: «Уа, Даниял, аса сүйікті адам, саған айтатын сөздерімді ұғын да, тік тұр; өйткені мен қазір саған жіберілдім». Ол осы сөзді маған айтқан кезде, мен қалтырап орнымнан тұрдым. Сонда ол маған былай деді: «Қорықпа, Даниял; өйткені сен өз Құдайыңның алдында түсінуге жүрегінді қойған және өзінді тәубеге келтірген алғашқы күннен-ақ, сөздерің естілді, мен сенің сөздерің үшін келдім».

«Аспанның Ұлылығы Даниялға қандай зор құрмет көрсетті! Ол қалтырап тұрған қызметшісін жұбатып, оның дұғасының Көкте естілгеніне және сол жалынды өтінішке жауап ретінде парсы патшасының жүрегіне әсер ету үшін Жәбірейіл періштенің

жіберілгеніне сендіреді. Даниял ораза ұстап, дұға еткен сол үш апта бойы патша Құдай Рухының әсерлеріне қарсы тұрды; бірақ Даниялдың дұғасына жауап беру үшін әлдебір батыл әрекет жасатуға қасарысқан патшаның жүрегін бұру мақсатында Көктің Әміршісі, бас періште Михаил жіберілді.»

«Сонда ол маған сондай сөздерді айтқанда, мен жүзімді жерге қаратып, мылқау болып қалдым. Міне, адам ұлдарының бейнесіне ұқсас біреу ернімді тигізді.... Сөйтіп былай деді: “Ей, аса сүйікті адам, қорықпа: саған тыныштық болсын; берік бол, иә, берік бол”. Ол маған сөйлеген кезде, мен күш алып: “Ием сөйлесін; өйткені сен мені нығайттың”,— дедім». Даниялға ашылған Құдайлық ұлылықтың соншалық зор болғаны сонша, ол бұл көрініске төтеп бере алмады. Сонда Көктің жаршысы Өз қатысуының нұрын бүркеп, пайғамбарға «адам ұлдарының бейнесіне ұқсас біреу» ретінде көрінді. Ол Өзінің құдіретті күшімен адалдық пен сенімнің осы адамын, өзіне Құдайдан жіберілген хабарды естуге, нығайтты.

«Даниял Ең Жоғарғының адал қызметшісі болды. Оның ұзақ ғұмыры Иесіне арналған асыл қызмет істеріне толы болды. Оның мінезінің тазалығы мен айнымас адалдығына жүрегіннің кішіпейілдігі мен Құдай алдындағы өкініші ғана тең келе алады. Қайталап айтамыз: Даниялдың өмірі — шынайы қасиеттелудің киелі рухпен берілген көрнекі үлгісі». Review and Herald, February 8, 1881.

Оныншы тараудағы Даниялдың басынан кешкені соңғы күндердегі Құдай халқын бейнелейді; олар Даниял мен Жохан сияқты Иса Мәсіхтің Аянын түсінеді. Даниялды оның тәжірибесі орналасқан пайғамбарлық тарихқа орналастырудың кілті оның аза тұтқанында және жиырма бір күннің соңында Михаилдің жіберілгенінде жатыр. Бірінші аятта Даниял пайғамбарлықтың ішкі де, сыртқы да аяндарын түсінгенін жазады. Жиырма бір күнге дейін Даниял екі аянды толық түсінбеген еді, бірақ Габриелдің түсіндіруі арқылы Даниял «нәрсені» де, «аянды» да әртүрлі ашылулар ретінде толық ұғынады.

«Жетпіс жылдық тұтқындықтың аяқталу уақыты таяған сайын, Даниялдың ойы Еремияның пайғамбарлықтарына қатты ауды. Ол Құдайдың Өзінің таңдаулы халқына тағы бір сынақ беретін мезгілдің жақындағанын көрді; және ораза, мойынсұну мен дұға арқылы ол Израил үшін Көктегі Құдайға жалбарынып, былай деді: “Уа, Жаратқан Ие, Өзіңді сүйетіндерге және Өзіңнің өсиеттерінді сақтайтындарға өсиетің мен мейірімінді сақтайтын ұлы әрі қаһарлы Құдай”; біз күнә жасадық, заңсыздық істедік, зұлымдық қылдық және бүлік шығардық, тіпті Сенің өсиеттерің мен үкімдеріңнен ауытқыдық; сондай-ақ патшаларымызға, әміршілерімізге, әкелерімізге және осы жердің бүкіл халқына Сенің атыңмен сөйлеген қызметшілерің — пайғамбарларды да тыңдамадық.»

«Осы сөздерге назар аударыңыздар. Даниял Жаратқан Иенің алдында өзінің адалдығын жарияламайды. Өзін таза да киелі етіп көрсетудің орнына, ол өзін Израилдің шынайы күнәкарларымен біртұтас етеді. Құдай оған дарытқан даналық дүниенің данышпандарының даналығынан қаншалықты жоғары болса, түскі мезгілде аспанда жарқыраған күн нұрының ең солғын жұлдыздан қаншалықты жарығырақ болатыны да соншалық. Соған қарамастан, аспанның ерекше рақымына бөленген осы адамның аузынан шыққан дұға туралы ой жүгіртіңіздер. Терең кішіреюмен, көз жасымен және

жүрегінің жарылуымен ол өзі үшін де, өз халқы үшін де жалбарынады. Ол өз жанын Құдайдың алдында ашып, өзінің арсыздығын мойындайды және Жаратқан Иенің ұлылығы мен асқақ айбындылығын мойындайды.»

«Оның жалбарынуларына қандай шынайылық пен ыстық ықылас тән! Ол Құдайға барған сайын жақындай түсуде. Сенімнің қолы Жоғарғы Иенің ешқашан сарқылмайтын уәделерін ұстау үшін жоғары созылған. Оның жаны азаппен алысып жатыр. Және ол өзінің дұғасының естілгеніне дәлелге ие. Ол жеңістің өзінікі екенін сезеді. Егер біз, халық ретінде, Даниял қалай дұға еткен болса, солай дұға етіп, ол қалай алысып күрескен болса, солай күресіп, жанымызды Құдайдың алдында кішірейтсек, өтініштерімізге Даниялға берілгеніндей айқын жауаптарды алар едік. Оның Көк Сотында өз ісін қалай табандылықпен ұсынатынын тыңдаңдар:

“Уа, Құдайым, құлағыңды салып, ести гөр; көзіңді ашып, біздің қаңырап бос қалған жерлерімізге және Сенің атыңмен аталған қалаға назар сал; өйткені біз жалбарынуларымызды Өз алдыға өз әділдіктерімізге сүйеніп емес, қайта, Өзіңнің ұлы рақымдарыңа сүйеніп ұсынамыз. Уа, Ием, ести гөр; уа, Ием, кешіре гөр; уа, Ием, құлақ салып, әрекет ете гөр; кешіктірме, Өз атың үшін, уа, Құдайым; өйткені Сенің қалаң мен халқың Сенің атыңмен аталған. Мен сөйлеп, мінажат етіп, өз күнәмді және халқымның күнәсін мойындап жатқанымда, ... бастапқы аянда көргенім — Жәбірейіл деген адам, тез ұшып келіп, кешкі құрбандық шалынатын мезгілде маған қолын тигізді.”

«Даниялдың дұғасы көкке көтеріліп бара жатқанда, көктегі сарайлардан періште Габриел оған оның өтініштері естіліп, жауап берілгенін айту үшін асыға төмен түсті. Осы құдіретті періште оған даналық пен түсінік беру үшін, — болашақ дәуірлердің құпияларын оның алдында ашу үшін, — жіберілген еді. Осылайша, ақиқатты білуге және түсінуге шын жүректен ұмтылып жүрген Даниял Аспан тағайындаған хабаршысымен қарым-қатынасқа енгізілді.»

«Құдайдың адамы шаттықты сезімнің бір сәттік лебін емес, Құдай еркінің танылуын сұрап дұға етті. Және ол бұл білімді тек өзі үшін ғана емес, өз халқы үшін де қалады. Оның зор жүгі Құдайдың заңын, қатаң мағынада айтқанда, орындап жүрмеген Исраил үшін еді. Ол олардың басына түскен барлық қайғы-қасірет сол қасиетті заңды бұзуларының салдарынан келгенін мойындайды. Ол былай дейді: “Біз күнә жасадық, зұлымдық істедік.... Өйткені біздің күнәларымыз және әкелеріміздің заңсыздықтары үшін Иерусалим мен Сенің халқың айналамыздағы барлық жұртқа маскара болды”. Олар Құдай таңдаған халық ретіндегі өздеріне тән ерекше, қасиетті болмыстарынан айырылды. “Енді, Құдайымыз, құлыңның дұғасы мен жалбарынуларын ести көр, және қаңырап қалған киелі үйіңе жүзіңді жарқырата көр”. Даниялдың жүрегі Құдайдың қаңырап қалған киелі үйіне деген аса зор аңсармен бұрылады. Ол оның гүлденуі Исраил Құдай заңының бұзылуына қатысты өз күнәларына тәубе етіп, кішіпейіл, адал және мойынсұнғыш болғанда ғана қайта қалпына келе алатынын біледі.

Өзінің өтінішіне жауап ретінде Даниял тек өзі мен өз халқына аса қажет болған нұр мен ақиқатты ғана емес, сонымен бірге болашақтағы ұлы оқиғалардың, тіпті дүниенің Құтқарушысының келуіне дейінгі көрінісін де қабыл алды. Өздерін қасиеттелдік деп

санайтын, бірақ Жазбаларды зерттеуге де, Киелі кітап ақиқатын анығырақ түсіну үшін дұғада Құдаймен арпалысуға да ықыласы жоқ адамдар шынайы қасиеттелудің не екенін білмейді.

«Құдай сөзін жүрекпен сенетіндердің бәрі Оның еркін тануға ашығып, шөлдейді. Құдай — ақиқаттың қайнар көзі. Ол қараңғыланған сананы нұrlандырып, адам ақылына Өзі ашқан ақиқаттарды ұғып, түсінуге күш береді.

«Даниял Құдаймен сөйлесті. Аспан оның алдында ашылды. Бірақ оған берілген ұлы мәртебелер қорлану мен табанды іздеудің нәтижесі болды. Ол, қазіргі күндегі көпшілік секілді, егер біз тек шынайы болып, Исаны сүйсек, онда неге сенетініміздің еш маңызы жоқ деп ойлаған жоқ. Исаға деген шынайы сүйіспеншілік ақиқаттың не екендігі жөнінде барынша мұқият әрі ынталы түрде зерттеуге жетелейді. Мәсіх Өзінің шәкірттері ақиқат арқылы қасиеттелсін деп дұға етті. Ақиқатты алаң көңілмен, дұға ете отырып іздеуге тым енжар болған адам өз жанының күйреуіне себеп болатын адасуларды қабылдауға қалдырылады.»

«Жәбірейілдің келуі кезінде Даниял пайғамбар бұдан әрі нұсқау қабылдай алмады; бірақ бірнеше жылдан кейін, әлі толық түсіндірілмеген мәселелер туралы көбірек білуді қалап, ол қайтадан Құдайдан нұр мен даналық іздеуге кірісті. “Сол күндері мен, Даниял, үш толық апта бойы аза тұттым. Тәтті нан жеген жоқпын, аузыма ет те, шарап та алмадым, өзімді мүлде майлаған жоқпын.... Сонда көзімді көтеріп қарадым, міне, зығыр киім киген, белі Уфаздың асыл алтынымен буылған бір кісіні көрдім. Оның тәні зүбәржаттай еді, жүзі найзағайдың көрінісіндей, көздері от шырақтарындай, қолдары мен аяқтары жылтыратылған жездей, ал сөздерінің үні қалың көптің даусындай еді.”

Даниялға Құдайдың Ұлының Өзі көрінді. Бұл сипаттама Мәсіх Жоханға Патмос аралында ашылған кезде берілген сипаттамаға ұқсас. Енді Иеміз ақырғы күндерде не болатынын Даниялға үйрету үшін басқа бір көктегі хабаршымен бірге келеді. Бұл білім дүниенің ақыры жеткен біз үшін Даниялға беріліп, Құдайдың рухтандыруымен жазылып қалдырылды». Review and Herald, February 8, 1881.

Жәбірейіл, «аспанның өкілетті елшісі», Даниялға алып келген түсіндірме — оның тоғызыншы тарауда Даниялға бере бастаған түсіндірмесінің аяқталуы еді. «Жолма-жол, жол үстіне жол» әдіснамасы бізден пайғамбарлық бейнені дұрыс ажырату үшін тоғызыншы және оныншы тараулардың түсіндірмесі мен соларға қатысты жағдайларды өзара сәйкестендіріп, бірге қарастыруды талап етеді. Дәл осы түсіндірмеде Ұлай мен Хиддекел өзендерінің көріністері тоғысады.

Даниял Еремия мен Мұсаның кітаптарынан Құдай халқының азат етілу уақытының таяп қалғанын ұқты. Осылайша, Даниял Құдай халқының соңғы күндердегі сол соңғы азаттықтың таяп қалғанын түсінетін өкілін бейнелейді. Сол соңғы күндердегі халық Даниялдың Бабылдағы жетпіс жылдық тұтқындығының құлдығына шашырап кеткені арқылы бейнеленгендей, өздерінің рухани тұрғыдан шашырап кеткенін танитын болады. Содан кейін олар, Даниял сияқты, өздерінің шашырап кеткен күйіне деген сондай жауапты танытуға тиіс екенін түсінеді; бұл жауап Левіліктер кітабының жиырма алтыншы

тарауындағы «жеті ретпен» бейнеленген емге сай келуге тиіс.

Леуіліктер жиырма алтыншы тарауда баяндалған сауықтыру шарасы талап ететін, Даниялмен бейнеленген кішіпейілділік тәжірибесі соңғы күндері айқын көрінген кезде, Құдайдың соңғы күндердегі халқы белгілі бір уақыт бойы қайғырып келген болады. Сол уақыт кезеңі бас періште Михаил төмен түскенде аяқталады.

Бұл зерттеуді келесі мақалада жалғастырамыз.

Сендер бөтен халықтардың арасында қырыласындар, жауларыңның жері сендерді жалмайды. Араларыңнан аман қалғандарың жауларыңның жерінде өз заңсыздықтары үшін жүдеп құриды; сондай-ақ әкелерінің заңсыздықтары үшін де олармен бірге жүдеп құриды. Егер олар өз заңсыздықтарын, әрі әкелерінің заңсыздықтарын, Маған қарсы жасаған опасыздықтарын мойындаса, сондай-ақ Маған қарсы жүргендерін мойындаса; әрі Менің де оларға қарсы жүргенімді және оларды жауларының жеріне алып келгенімді мойындаса; егер сонда олардың сүндеттелмеген жүректері кішірейіп, өз заңсыздықтарының жазасын қабыл етсе: онда Мен Жақыппен жасаған келісімді еске аламын, сондай-ақ Ысқақпен жасаған келісімді, сондай-ақ Ыбырайыммен жасаған келісімді де еске аламын; әрі сол жерді де еске аламын. Ол жер олардан айырылып, иен қалған кезінде өз демалыс күндерінің рақатын көреді; ал олар өз заңсыздықтарының жазасын қабыл етеді, өйткені, иә, дәл сол үшін — олар Менің үкімдерімді менсінбеді, әрі олардың жаны Менің жарғыларымнан жерінді. Бірақ соған қарамастан, олар жауларының жерінде болған кезінде Мен оларды теріске тастамаймын, оларды түгел құртып жіберу үшін жиреніп, олармен жасаған келісімді бұзбаймын; өйткені Мен — олардың Құдайы Жаратқан Иемін. Бірақ Мен олар үшін олардың ата-бабаларымен жасаған келісімді еске аламын; олар үшін Құдай болуым үшін, Мен оларды бөтен халықтардың көз алдында Мысыр жерінен алып шықтым: Мен — Жаратқан Иемін. Леуіліктер 26:38–45.